

VERBOS SEMIRREGULARES

(das [Normas ortográficas e morfolóxicas do idioma galego](#), pp. 91 e seguintes)

17.2.5. Alternancias vocálicas no radical do verbo.

17.2.5.1. Verbos en -er.

Os verbos en -er que teñen -e-, -o- como últimas vogais do lexema presentan unha alternancia [ɛ]/[e], [ɔ]/[o], cando son tónicas, segundo a seguinte distribución: [ɛ], [ɔ] na 2ª e 3ª persoas de singular e na 3ª de plural do presente de indicativo; [e], [o] no resto. En posición átona son sempre pechadas.

BEBER			COMER		
PRES. IND.	PRES. SUBX.	IMPERATIVO	PRES. IND.	PRES. SUBX.	IMPERATIVO
bebo ['e]	beba ['e]	bebe [e]	como ['o]	coma ['o]	come ['o]
bebes ['ɛ]	bebas ['e]		comes ['ɔ]	comas ['o]	
bebe ['ɛ]	beba ['e]		come ['ɔ]	coma ['o]	
—	—	—	—	—	—
—	—		—	—	
beben ['ɛ]	beban ['e]		comen ['ɔ]	coman ['o]	

Esta alternancia non ten repercusións gráficas. Unicamente as pode ter cando, por razóns de clareza, queiramos diferenciar parellas homógrafas: (el) cóme / come (ti). Neste caso acentuarase graficamente a palabra en que apareza a vogal aberta.

17.2.5.2. Alternancias vocálicas nos verbos en -ir.

A maioría dos verbos da terceira conxugación manteñen inalterada a última vogal do radical ao longo de todo o paradigma. Ocorre isto, sen excepción ningunha, cando é a (*partir, invadir, sobresaír, persuadir etc.*) ou cando é i (*finxir, incidir, dividir, transmitir, vivir, corrixir, etc.*). Para o modelo de paradigma véxase *partir* en 17.1. (Totalmente regular).

17.2.5.2.1. Verbos con “e” como vogal final do lexema no infinitivo.

Estes verbos (*advertir, servir, etc.*) poden presentar dous tipos de alternancia:

a) Hai un grupo que **troca o e en i** nas formas do **presente de indicativo e imperativo** en que a **raíz é tónica** e, ademais, en todo o **presente de subxuntivo**:

ADVERTIR		
PRES. IND.	PRES. SUBX.	IMPERATIVO
advirto	advirta	advirte
advirtes	advirtas	
advirte	advirta	
advertimos	advirtamos	advertide
advertides	advirtades	
advirten	advirtan	

Conforme ao modelo anterior conxúganse os seguintes verbos: *adherir; advertir, divertir; agredir, transgredir; conferir, diferir, inferir, preferir, proferir, referir, transferir; competir, repetir; concernir, discernir; espelir; espir; dixerir, inxerir, suxerir; inserir; medir; pedir e derivados; reflectir; vestir, investir, revestir.*

b) Hai outro grupo que presenta unha variación tripla no vocalismo da raíz: en posición átona sempre *e* [e] (agás no presente de subxuntivo); en posición tónica hai *e* [ɛ] nas persoas 2ª, 3ª de singular e 3ª de plural do presente de indicativo e *i* na persoa 1ª de singular do presente de indicativo, na 2ª de singular do imperativo e en todo o presente de subxuntivo.

SERVIR

PRES. IND.	PRES. SUBX.	IMPERATIVO
sírvo	sírva	
serves [ɛ]	sirvas	sirve
serve [ɛ]	sirva	
servimos [e]	sirvamos	
servides [e]	sirvades	servide
serven [ɛ]	sirvan	

O mesmo paradigma é o dos verbos *ferir, mentir, sentir, seguir e dos seus derivados e compostos: malferir; desmentir; asentir, consentir, resentir, conseguir, perseguir e proseguir* (advértase que *conferir, inferir*, etc. non son derivados de *ferir*, senón que se remontan á base latina -FERRE).

17.2.5.2.2. Verbos con “u” como vogal final do lexema no infinitivo.

Os verbos que teñen *u* como vogal final do lexema no infinitivo (*discutir, fuxir*, etc.) poden presentar dúas posibilidades de conxugación:

a) Verbos do tipo discutir.

Hai verbos en -u...ir (*discutir, conducir, etc.*) que son completamente regulares e seguen o modelo de *partir*.

Son os seguintes (a maioría deles de procedencia culta): *argüír, asumir, atuír, -cluír (concluír, excluír, incluír, recluír), -cumbir (incumbir, sucumbir...), cumprir ‘completar’, -cutir (discutir, percutir, repercutir...), curtir, derruír, diluír, diminuír, -ducir (aducir, conducir, deducir, inducir, reducir, seducir, traducir...), embutir, escapulir, esculpir, estatuír, gruñir, fluír e derivados (afluír, confluír, influír, refluír...), fulxir (e refulxir), -fundir (fundir ‘derreter’, afundir, confundir, difundir, infundir, refundir), imbuír, insurxir, -ludir (aludir, eludir), nutrir, presumir, resumir, rustrir, -stituír (constituír, destituír, instituír, prostituír, reconstituír, restituír, substituír...), -struír (construír, destruír, instruír, obstruír, reconstruír...), suplir, -tribuír (atribuír, contribuír, distribuír, retribuír...), tupir e derivados (entupir, desentupir), unir e derivados (desunir, reunir), unxir, urxir, zurcir.*

b) Verbos do tipo fuxir.

Hai outro grupo de verbos en -u...ir, menos numeroso, que presenta unha alternancia tradicional *u/o*: [ɔ] nas persoas 2ª e 3ª de singular e 3ª de plural do presente de indicativo, [u] no resto do paradigma:

FUXIR

<i>PRES. IND.</i>	<i>PRES. SUBX.</i>	<i>IMPERATIVO</i>
fuxo	fuxa	fuxe
foxes ['ɔ]	fuxas	
foxe ['ɔ]	fuxa	
fuximos	fuxamos	fuxide
fuxides	fuxades	
foxen ['ɔ]	fuxan	

Conforme a este modelo, conxúganse tamén os seguintes verbos: *acudir, bulir (e rebulir), cubrir e derivados (descubrir, encubrir, recubrir), cumprir 'ser mester', cuspir, durmir, engulir, fundir 'render', fuxir, lucir e derivados (deslucir, entrelucir, relucir, translucir, tremelucir), mulir, muxir, pulir, ruxir, sacudir, subir, sufrir, sumir (e os seus derivados consumir e ensumir), tusir, ulir, urdir, xunquir, xurdir*.

17.2.6. Produtividade da 2ª e 3ª conxugacións

Mantéñense como verbos da segunda: *converxer, emerxer, encher, erguer, espaxer, fender, ferver, premer, render, repeler, rexe, tollir, xemer*. Tamén se conservan como verbos da segunda os *derivados de bater (abater, combater, debater, rebater), correr (concorrer, decorrer, discorrer, escorrer, incorrer, ocorrer, percorrer, recorrer, socorrer, transcorrer), romper (corromper, interromper, irromper, prorromper) e verter (converter, inverter, perverter, reverter, subverter; pero advertir e divertir)*.

Para caer e traer véxase 17.2.4.3 e 17.3.25, respectivamente.

Pasaron á terceira *concibir, escribir, vivir, dicir, elixir e derivados*, así como *aducir, recibir* e os restantes membros da familia léxica (véxase unha explicación máis detallada en dicir, 17.3.5).